

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та
менеджменту

Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України

**Problems and Prospects for the Development of
the Financial and Credit System**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
(Україна, Суми, 5-6 грудня 2022 р.)

Суми
Сумський державний університет
2022

УДК [330.34+330.336](063)
E45

*Рекомендовано вченою радою
Сумського державного університету
(протокол № 6 від 8 грудня 2022 р.)*

E45 Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України»/ за заг. ред.: Л. Л. Гриценко, І. В. Тютюнник. Суми : Сумський державний університет, 2022. – 81 с.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України» містять результати наукових досліджень присвячених пошуку системного вирішення мультидисциплінарних проблем в галузі електронного бізнесу і технологічних інновацій, цифрової трансформації освітніх систем, запровадження інноваційних технологій у фінансовому секторі.

Для науковців, науковців, студентів, аспірантів, представників бізнесу та громадських організацій і вищих навчальних закладів та широкого кола читачів.

The materials of the International scientific and practical conference " Problems and Prospects for the Development of the Financial and Credit System" provide the results of scientific research focused on the search for a systematic solution to multidisciplinary problems in the field of electronic business and technological innovations, digital transformation of educational systems, the introduction of innovative technologies in financial sector. .

For scientists, researchers, students, postgraduates, representatives of business and public organizations and higher education institutions and a wide range of readers.

УДК [330.34+330.336](063)

© Колектив авторів, 2022
© Сумський державний університет, 2022

ЗМІСТ

<i>Лариса Гриценко</i> <i>Ірина Кожушко</i>	Особливості розрахунку показників ЕВІТ, ЕВІТДА, ОІВДА для підприємств України в сучасних умовах.....	5
<i>Інна Школьнік</i> <i>Вікторія Дзюба</i> <i>Олена Журавка</i> <i>Аліна Темченко</i> <i>Крістіна Попова</i> <i>Лариса Гриценко</i>	Оцінка ефективності фінансів депозитних корпорацій України..... «Гнучке бюджетування» як дієвий механізм планування на виробничих підприємствах	9 13
<i>Наталія Пігуль</i> <i>Тетяна Боряк</i> <i>Лариса Гриценко</i>	Оцінка ефективності фінансів депозитних корпорацій України..... Сучасні методи аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання.....	17 20
<i>Лариса Гриценко</i> <i>Лілія Деркач</i> <i>Олена Журавка</i> <i>Альбіна Білера</i> <i>Людмила Захаркіна</i> <i>Новіков Володимир</i> <i>Nataliia Pihul</i> <i>Yevhenii Pihul</i>	Аналіз стану прибутків та збитків підприємств України..... Пенсійний фонд України як державний позабюджетний цільовий фонд..... Вплив цифровізації економічних процесів на розвиток фондового ринку в Україні..... Economic security of the state: essence and goals.....	23 25 29 32
<i>Лариса Гриценко</i> <i>Вікторія Білошапка</i> <i>Олена Крухмаль,</i> <i>Поліна Коломієць</i> <i>Olena Kasian</i>	Доларизація економіки України: причини і наслідки..... Превентивне управління проблемними кредитами в умовах воєнного стану..... Managing the tourism in Ukraine with Schengen standards.....	34 38 42
<i>Дар'я Свірідова</i> <i>Лариса Гриценко</i> <i>Євгеній Охрімчук</i> <i>Лариса Гриценко</i> <i>Альбіна Білера</i> <i>Тетяна Кубах</i> <i>Євген Руденко</i>	«Зелені фінанси» в контексті забезпечення сталого розвитку..... Сучасні методи управління ризиками технології інтернету речей у бізнес середовищі..... Фінансова безпека підприємств..... Механізм та принципи фінансової безпеки як базові елементи забезпечення фінансово-економічного розвитку держави	44 47 49 51
<i>Інна Школьнік</i> <i>Уляна Вініченко</i> <i>Olena Kasian</i>	Управління фінансовим левериджем на підприємстві..... Symbolism between tourism and infrastructure.....	55 58

<i>Світлана Похилько</i>	Цифрові бізнес-моделі та способи їх опису за	
<i>Анна Єременко</i>	допомогою канви Остервальда.....	60
<i>Надія Дехтяр</i>	Теоретичні засади управління активами	
<i>Анна Шевченко</i>	підприємства.....	63
<i>Лариса Гриценко</i>	Впровадження системи фінансового контролінгу	
<i>Наталі Махно</i>	зовнішньоекономічної діяльності	
	підприємства.....	66
<i>Тетяна Кубах,</i>	Ліквідність банківської системи.....	73
<i>Альона Єфіменко</i>		
<i>Lilia Klymenko</i>	Green finance in socio-economic development.....	77
<i>Larysa Hrytsenko</i>		
<i>Anastasiia Fedan</i>	Economic essence and role of credit in the	
<i>Larysa Hrytsenko</i>	development of the state.....	79

ЛІКВІДНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Кубах Тетяна Григорівна

к.е.н., доцент

Єфіменко Альона Юріївна

студент

Сумський державний університет, м. Суми

В умовах воєнного стану розвиток та підтримка банківської системи України є одним із важливих та актуальних питань. Причиною є ризик відтоку капіталу з банківської системи та ймовірністю невиконання банками своїх зобов'язання вчасно та в повному обсягу перед контрагентами. Внаслідок чого виникають проблеми з фінансовою стабільністю банків та втрата ліквідності банківської системи, що в свою чергу уповільнює розвиток економіки держави.

Більшість дослідників надають наступне трактування ліквідності банківської системи – це спроможність банківських установ виконувати свої зобов'язання перед клієнтами в повному обсязі та своєчасно, а також спроможність залучення вільних коштів фізичних і юридичних осіб з трансформацією їх у кредитні ресурси в обсягах необхідних для розвитку економіки.

В свою чергу фінансова стабільність, з якою більшість дослідників пов'язують ліквідність, представляє собою спроможність банківської системи з плином часу забезпечити зниження рівня витрат банків, належна швидкість подолання кризових показників в розвитку, створення можливостей для досягнення та підвищення рівня фінансової стійкості.

Ліквідність для банку є запорукою його фінансової стійкості, а отже гарантія фінансової стабільності всієї системи.

Для того щоб забезпечити ліквідне функціонування банківської системи України Національний банк України повинен враховувати та виконувати внутрішні та зовнішні функції ліквідності (рис. 1). Внутрішні функції зосереджені на управління банківською діяльністю як головну умову функціонування ліквідності банківської системи, а зовнішні функції визначаються як розвиток та удосконалення діяльності та проведення різноманітних банківських операцій, які в результаті збільшують та зберігають ліквідність в межах нормативів, які встановив регулятор. Виконання цих функцій допоможе розробити стратегію та зменшити ризики в роботі банків, а також зменшити вплив зовнішніх та внутрішніх чинників на банківську систему в цілому.

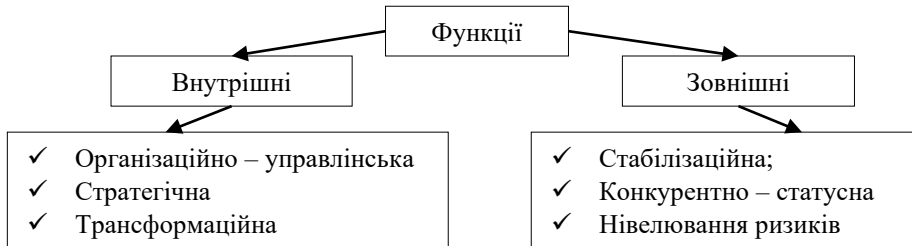

Рисунок 1 – Функції ліквідності

Ліквідність банківської системи забезпечується функціонуванням в межах норми за для формування банківською установою резервів з метою виконання зобов'язань, які виникають в ході його діяльності. Банк який має задовільний рівень ліквідності в змозі виконувати свої зобов'язання, а також здійснювати задекларовані операції. Наприклад, до таких операцій відносять:

- проведення різноманітних платежів із дозволу споживача послуг;
- виплата коштів вкладникам в день закінчення терміну дії;
- виплата за випущеними цінними паперами.

Та крім здійснення та забезпечення ліквідності в межах норми Національний банк України повинен контролювати та у випадку зниження ліквідності всієї банківської системи проводити ряд заходів та здійснювати розробку планів по її покращенню. Найбільш вагомими нормативи ліквідності яких повинні дотримуватися всі банківські установи наведено на рисунку 2.

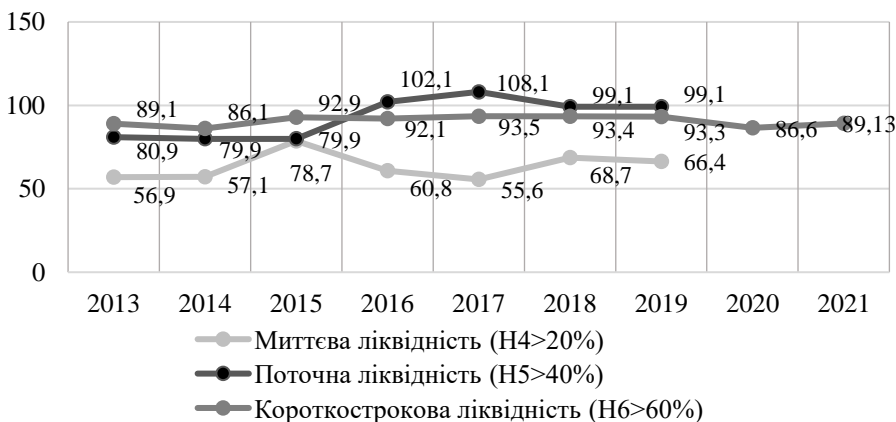

Рисунок 2 – Нормативи ліквідності банківської системи України за 2013-2020 рр., % [2]

Для моніторингу позиції ліквідності банки повинні дотримуватися наступних нормативів ліквідності: миттєвої (не менше 20%), поточної (не менше 40%) та короткострокової (не менше 60%), і визначають яку частину пасивів мають перекрити активи відповідного строку. Як видно з вище представленого рисунку за період з 2013 по 2021 рік включно показники ліквідності суттєво перевищували нормативні значення. Наслідки таких запасів ліквідності по банківській системі є двобічними: вони свідчать про стійкість банківської системи до «стресів», але водночас говорять про зниження прибутковості банків.

Порівняння активів та пасивів з одного боку є логічним і розумним, а з іншого боку, воно працює зі статистичним балансом показників і не враховує очікувані зміни в пасивах. Під час стресу потреба в банківській ліквідності зростає через панічні настрої населення і бажання «негайно» зняти кошти з депозитних рахунків, що ставить під сумнів ефективність моніторингу та дотримання вищезазначених показників. Саме така тенденція спостерігалась у 2014-2015 роках, коли ряд банків було визнано неплатоспроможними, нормативи ліквідності відповідали, а в деяких навіть були вище встановлених норм НБУ. Як наслідок у 2019 році НБУ повідомило про скасування нормативів миттєвої та поточної ліквідності і увів для банків розрахування коефіцієнту покриття ліквідності – LCR (Liquidity coverage ratio) = ліквідні активи/відплив коштів за 30 днів у кризу > 100%, отже нормативне значення складає не менше 100%. Тобто обсягу ліквідних активів повинно вистачити на випадок відпливу коштів впродовж 30 днів, нормативне значення якого з кінця 2019 року складає не менше 100%, як в іноземній так і за всіма валютами. Також з 1 квітня 2021 року стає обов'язковим до виконання коефіцієнта чистого стабільного фінансування – NSFR (Net Stable Funding Ratio) = стабільні пасиви/активи, які потребують стабільних пасивів > 100%. Фактично всі довгострокові активи повинні бути забезпечені достатнім обсягом стабільних пасивів. Отже мета даного показника стимулювати банки покладатися на більш стабільні та довгострокові джерела фондування, зменшуючи залежність від короткострокового фінансування. Це дозволить збалансувати їх активи та пасиви за строками погашення і сприятиме зниженню одного з системних ризиків для фінансової стабільності, пов'язаного з короткостроковістю фондування банків. [2]

Відповідно до офіційних даних НБУ банки України володіли достатньо великим запасом ліквідності про що свідчило перевиконання нормативів в декілька разів. Але водночас кількість банків з 2013 до 2023 року зменшилась зі 176 до 67 банків.

Для регулювання банківської ліквідності на макрорівні здійснюється аналіз її стану та чинників. Основною метою регулювання ліквідності є підтримка нормативного рівня ліквідності для того щоб забезпечити

стабільний рівень функціонування банківської системи вцілому. Регулятор застосовує інструменти у регулюванні ліквідності банківської системи серед яких є наступні:

- операції рефінансування;
- операції прямого РЕПО;
- операції з власними борговими зобов'язаннями;
- операції з державними облігаціями.
- резервні вимоги;
- операції своп;
- надання стабілізаційного кредиту;
- операції на відкритому ринку. [5]

Ліквідність є одним з показників надійності банківської системи та захищеності клієнтів в разі економічних потрясінь. Динаміка показників ліквідності продемонструвала значне перевищення нормативних значень, що не є позитивним з точки зору довгострокового розвитку економіки, а також свідчить про наявність інших факторів внутрішнього та зовнішнього характеру, які мають деструктивний вплив на стійкість окремо взятого банку.

Список використаних джерел

1. Серпенінова Ю. С. Фінансовий механізм управління ліквідністю банку. *Дисертація на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук* : спец. 08.00.08 «Фінанси, гроші і кредит» / Ю. С. Серпенінова. – Суми, 2010. – 189 с.
2. Офіційний сайт Національного банку України. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervisionstatist/data-supervision#1/>
3. Коваленко В. В. Регулювання ліквідності банків України: проблеми та перспективи. *Електронне «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2020. №7. http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/5.pdf
4. Безвух С. В. Ліквідність банку: сутність та фактори впливу. *Ефективна економіка*. 2015. №12.
5. Коваленко В., Гаркуша Ю. Теоретичні та методичні підходи до оцінювання фінансової стабільності банківської системи. *Вісник НБУ*. 2013.
6. Озещенко Л. Г. Сучасний стан та проблеми ліквідності банківської системи України. *Ефективна економіка*. 2013. №7.
7. Миненок Л. М. Трансформація підходів до оцінки ризику банківської ліквідності. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7573> (дата звернення: 01.12.2022)